

4.9.2018

Pormestari

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 Valtioneuvosto

117 §**Lausunto maa- ja metsätalousministeriölle hallituksen esityksestä elintarvikelaiksi sekä eräiden lakien muuttamiseksi**

HEL 2018-007247 T 03 00 00

Päätös

Pormestari antoi maa- ja metsätalousministeriölle hallituksen esityksestä elintarvikelaiksi sekä eräiden lakien muuttamiseksi seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupunki on antanut eduskunnalle osoitetun erillisen lausunnon sote- ja maakuntauudistuksesta kaupunginvaltuuston 4.4.2018 tekemän päätöksen mukaisesti. Lausunnossa on tuotu esiin näkökohtia, joista johtuen Helsinki ei kannata uudistuksen toteuttamista eikä siihen liittyvän lainsäädäntökokonaisuuden hyväksymistä.

Muutosesitys on osittain kannatettava. Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin.

Mitä mieltä olet valvontamaksujen kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Vuosivalvontamaksujärjestelmä on kannatettava. Vuosivalvontamaksut koskevat kaikkia elintarvikealan toimijoita, jolloin valvonnan kustannukset kohdistuisivat nykyistä tasapuolisemmin.

Maksutaulukkoa tulisi kehittää siten, että siitä löytyisi helposti eri elintarvikehuoneistoja koskevat maksut. Esitetyssä muodossa taulukko on epäselvä eikä se kata kaikkia elintarvikealan toimijoita, kuten kotona toimivia elintarvikehuoneistoja, elintarvikealan välittäjiä tai internetkauppoja. Liikkuvat huoneistot ja kotihuoneistot olisi tarpeen mainita taulukossa erikseen.

Maksujärjestelmän tulisi olla mahdollisimman sujuva. Helsingissä uusia elintarvikehuoneistoja koskevia ilmoituksia ja toimijan vaihdoksia käsitellään vuosittain lähes 1000, ja niistä noin puolet koskee toimijan vaihtumista. Samassa osoitteessa toimiva ravintola voi vaihtaa omistajaa monta kertaa vuodessa tai välillä yrittäjä ehtii lopettaa toiminnan jo en-

4.9.2018

Pormestari

nen kuin ensimmäinen aloitustarkastus ehditään nykyohjeiden mukaan tehdä.

Vuoden lopussa veloitettava maksu ei ole toimiva ratkaisu tapauksissa, joissa yritys lopettaa toimintansa kesken vuotta tai toimii vain osan vuotta. Valvonnasta tulisi olla mahdollisuus laskuttaa heti toiminnan loppua eikä vasta vuoden lopussa, mikäli toimija lopettaa toiminnan ennen vuoden loppua.

Periaate, että hyvin toimiva omavalvonta vähentää maksuja, on hyvä. Vastaava käytäntö on ollut Helsingissä aikaisemmin laitosvalvontamaksujen osalta, jolloin alennus oli 20 % seuraavan vuoden valvontamaksuun. Ehdotettu joka toinen vuosi tehtävä alennus on epäselvä ja vaikea toteuttaa maksujärjestelmissä. Maksujen alentamisen osalta kriteerinä voisi ilmoitettujen huoneistojen osalta olla kaksi peräkkäistä Oivallista tarkastustulosta ja hyväksyttävillä huoneistoilla neljä Oivallista tarkastustulosta, jonka jälkeen annettaisiin pysyvä 20 % alennus, jos tulokset pysyvät Oivallisena.

Mitä mieltä olet mahdollisuudesta ottaa huomioon toimijan luotettavuus, kun elintarvikevalvontaa suunnitellaan ja toteutetaan?

Toimijan luotettavuuden arviointimahdollisuus on hyvä asia, mutta vaatii uudentyyppistä osaamista paikallisvalvonnassa. Selvityksen pyytämisen tulisi olla maakunnan vastuulla silloin, kun on kyse maakunnalle kuuluvasta elintarvikevalvonnasta. Arviointi seuraamuksista ja elintarviketoiminnan keskeyttämisestä pitäisi kuitenkin tehdä maakunnassa. Lain perusteluista saa käsityksen, että ainoastaan Ruokavirasto (nyk. Evira) pyytäisi luotettavuusarviointeja harmaan talouden selvitysyksiköstä.

Luotettavuuden selvittämisen osalta olisi tarpeen määritellä, milloin selvitys pyydetään esimerkiksi epäiltäessä tahallista lainsäädännön vastaista toimintaa tai harkinnan mukaan toiminnan aloittamiseen liittyvää rekisteröinti-ilmoitusta käsiteltäessä.

Luotettavuuden arvioinnin kriteerien tulisi olla yhteneviä alkoholilain kanssa, jotta samaa luotettavuuden selvitystä voidaan käyttää maakunnassa sekä alkoholi- että elintarvikevalvonnassa. Tällöin selvityksen voisi tarvittaessa tehdä yhtäaikaisesti uuden yrityksen toiminnan aloittamiseen liittyen.

Mitä mieltä olet lihantarkastuksen kehittämisestä ehdotetulla tavalla; mikä on mielestäsi paras viranomaistaho huolehtimaan lihantarkastuksesta teurastamoissa ja leikkaamoissa?

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

4.9.2018

Pormestari

Teurastamoiden yhteydessä olevien laitosten valvonnan siirtämistä Eviralta maakunnille perustellaan lähinnä maksuilla. Valvonnan yhtenäisyyden ja valvontaresurssien järkevän käytön kannalta olisi parempi, että teurastamoiden yhteydessä olevat laitokset valvotaan jatkossa Ruokaviraston toimesta.

Mitä mieltä olet toisesta EU-jäsenvaltiosta tulevien eläinperäisten elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnan kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Lakiehdotuksen mukaan ensisaapumisvalvonta siirtyy maakunnan tehtäväksi osaksi elintarvikkeiden jäljitettävyyden valvontaa. Kyseisen tehtävän siirto maakunnalle on toivottavaa, mutta asiassa tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

Helsinki on suurin ensisaapumisvalvontaa tekevä kunnallinen valvontayksikkö ja asiasta on nykyisin edellyttämä sopimus Eviran kanssa. Helsingin alueella on runsas 100 ensisaapumistoimijaa ja erityispiirteinä on pienten yritysten harjoittama maahantuonti. Myös suunnitelmallisen elintarvikkevalvonnan yhteydessä käy välillä ilmi, että yritys on toiminnut ensisaapumistoimijana, mutta lainsäädännön velvoitteita esimerkiksi salmonellatodistuksista ei ole noudatettu.

Helsingissä lihan maahantuonti pieniin myymälöihin on kasvanut merkittävästi viimeisten viiden vuoden aikana. Lihaa tuotiin ennen lähinnä pakasteena, mutta nykyisin yhä useampi myymälä tuo Viron kautta lampaan ruhoja sekä naudan ja siipikarjan tuoretta lihaa. Uusi toimintatapa on lisännyt selvästi kohteiden valvontatarvetta verrattuna isoihin ensisaapumistoimijoihin, joiden toiminta on vakiintunutta.

Ensisaapumisvalvonta tulisi jatkossa keskittää ainoastaan salmonellae-ryitysvakuustuotteisiin ja muihin riskielintarvikkeisiin (raaka liha, raakali-
havalmosteet, ravut, osteri, simpukat). Maahantuonnin aloittamisesta pitäisi säätää erillinen ilmoitusvelvollisuus maakunnalle. Ilmoitusvelvollisuuden kautta lihan ja muiden riskielintarvikkeiden maahantuojat tulisivat valvonnan tietoon, mikä helpottaisi riskiperusteisen valvonnan suunnittelua. Riskielintarvikkeiden maahantuonnin pitäisi lisätä kohteen valvontatarvetta.

Myös ensisaapumistoiminnan lopettamisesta tulisi ilmoittaa maakunnalle, jotta asia voidaan ottaa huomioon tulevan vuoden valvontatarpeessa ja vuosimaksuissa. Nykyisen elintarvikelain 23 §:n mukaiset velvoitteet lihaan liittyvistä salmonellatutkimuksista ennen Suomeen toimittamista ja toimijan velvoite ilmoittaa omavalvonnassa todetusta salmonellasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä tulisi huomioida myös uudessa elintarvikelaissa.

4.9.2018

Pormestari

Eräilmoitusveloitteesta voidaan nyky muodossa luopua, mutta samalla on hyvä ottaa huomioon, että eräkohtaisia tietoja ei jatkossa olisi käytössä esimerkiksi EU-alueen elintarvikekriiseissä, joissa halutaan usein kohdistaa nopeasti valvontatoimenpiteitä tiettyihin elintarvikkeisiin.

Mitä mieltä olet hallinnollisten pakkokeinojen kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Uuden pakkokeinopykälät mahdollistavat nyky lainsäädäntöä paremmin puuttumisen toistuviin epäkohtiin. Mahdollisuus internetsivuston sulkemiseen on tarpeellinen ja toivottu muutos, kuten myös nykyisen elintarvikelain 56 §:n mukaista kieltoa koskeva muutos.

Nykyistä 63 § vastaava säännös olisi tarpeen säilyttää. Viranhaltijan pitäisi voida puuttua vakaviin epäkohtiin muun muassa kieltämällä elintarvikehuoneiston toiminta, ilman että joka maakunnassa päätäntävalta pitää delegoida erikseen.

Lakiluonnoksen 58 §:n mukainen toiminnan keskeyttämis- ja lopettamismahdollisuus on tarpeen toistuvasti elintarvikelainsäädäntöä rikkovien yritysten osalta. Pykälän perusteella jää epäselväksi, voiko toiminnan keskeyttää, jos toimija vaihtuu kesken prosessin. Esim. alkuperäväärennöksistä kiinni jäänyt yritys, jolle on annettu määräys korjata toimintaa. Sama yrittäjä jatkaa seuraavana vuonna uudella y-tunnuksella. Lisäksi olisi tarpeen määritellä, miten pitkä toiminnan keskeyttäminen enimmillään olisi ja voiko lopettaminen olla pysyvää.

Rajanveto 62 §:n osalta maakunnan ja Ruokaviraston välillä voi olla epäselvä, kun markkinointi ylittää helposti kunta- ja maakuntarajat ja pakkokeinoja voitaisiin aloittaa sekä maakunnasta että Ruokavirastosta. Esitetty muutos todennäköisesti lisäisi paikallisvalvonnan resurssitarvetta, koska nyt Eviran hoitamat markkinointikiellot siirtyisivät maakunnan vastuulle. Kauppaketjujen, elintarvikkeiden maahantuojien ja verkkokauppojen kotipaikka sijaitsee usein Helsingissä. Käytännön valvonnassa on havaittu, että kehotukset ovat harvoin riittävä keino markkinointia koskevissa epäkohdissa, joissa taloudelliset intressit ovat suuria. Koska internetsivuston sulkeminen on tulossa Ruokaviraston tehtäväksi, olisi tarkoituksenmukaista, että valtakunnallisesti tapahtuvan markkinoinnin kieltäminen olisi jatkossa Ruokaviraston tehtävä.

Jos oikeusministeriö arvioi rangaistusluontoisen hallinnollisen seuraamusmaksun (hallinnollinen sakko) mahdolliseksi, pitäisikö sellainen ottaa käyttöön elintarvikevalvonnassa?

Hallinnollisen sakon käyttöönotto elintarvikevalvonnassa olisi toivottavaa, koska se lisäisi keinoja toistuvien elintarvikelainsäädännön rikkomusten vähentämiseksi. Nykyinen uhkasakkomenettely on hidas ja huonosti toimiva omavalvontaan liittyvien toiminnallisten epäkohtien

4.9.2018

Pormestari

korjaamisen varmistamiseen. Hallinnollinen sakko olisi toimiva esim. elintarviketoiminnan rekisteröintivelvollisuuden laiminlyönnissä (rekisteröinti-ilmoitusta ei tehdä kehotuksista huolimatta) ja joissakin hygieniaan tai omavalvontaan liittyvissä epäkohdissa.

Lausunnot muista aiheista

Elintarvikelaki

10 § Elintarviketoiminta rekisteröidyssä elintarvikehuoneistossa

4 momentti "Elintarvikealan toimijan kotimaakunta käsittelee elintarvikehuoneiston rekisteröintiä koskevan ilmoituksen, kun elintarviketoimintaa harjoitetaan: 2) elintarvikehuoneistossa, jossa pelkästään kuljetetaan tai säilytetään elintarvikkeita yhdessä tai useammassa kuljetusajoneuvossa tai kontissa." Nykyisessä laissa muotoilu on parempi (ilmoituksen käsittelee sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella toiminta aloitetaan tai jonka alueella elintarvikehuoneiston toiminnasta on aikaisemmin ilmoitettu). Toisen maakunnan alueella sijaitsevaa konttia on vaikea valvoa toimijan kotimaakunnasta käsin, jos kyseessä on pysyvä varastokontti eikä liikkuva ajoneuvo.

12 § Tiedottaminen elintarviketoiminnasta liikkuvassa elintarvikehuoneistossa

Tiedottamisvelvollisuus liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tulisi säilyttää myös rekisteröityjen liikkuvien huoneistojen osalta, jotta kohteita olisi mahdollista valvoa. Helsingissä liikkuvia huoneistoja on eri puolilla kaupunkia eikä pelkästään tapahtumissa/toreilla. Vuosittain tiedottamisia tulee n. 1500, joista osa sähköisen asiointin kautta ja osa sähköpostilla. Jos tiedotusvelvollisuus poistuu, on tarkastuksen kohdistaminen liikkuvaan huoneistoon sattumanvaraista. Nyt riskiperusteisia tarkastuksia kohdennetaan tiedottamisen perusteella ja välillä tiedottamisen yhteydessä käy ilmi, että liikkuva huoneisto ei ole rekisteröitynyt mihinkään kuntaan. Tiedottamisen yhteydessä annetaan paljon neuvontaa myös muille kuin ammattimaisille toimijoille (esim. yhdistyksille).

14 § Jäljitettävyys

Säännökseen tulisi lisätä maininta ensisaapumisvalvontaan ja jäljitettävyyteen liittyvistä asiakirjavelvoitteista salmonellaerityistakuiden osalta.

17 § Toimijan velvollisuus ilmoittaa ruokamyrkytyksestä

Nykyisen elintarvikelain 24 §:n ja 26 §:n mukaiset toimijan tiedonantaja auttamisvelvollisuus ovat tarpeen pelkän ruokamyrkytyksistä ilmoittamisen lisäksi. Kaikki terveysvaaratilanteet eivät liity ruokamyrkytyksiin, vaan ne voivat olla kemiallisia tai muita tilanteita (esim. huoneiston vesivahinko, tulipalo).

4.9.2018

Pormestari

38 § Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus

Nykyisen lain mukaan kotihuoneistoja ei ole voinut tarkastaa, vaikka kotona voi harjoittaa myös korkeariskistä elintarvikealan toimintaa. Esi-tykseen sisältyvä muutos, joka mahdollistaa kotona toimivan elintarvikehuoneiston tarkastamisen, on erittäin tarpeellinen.

Terveysuojelulain muutos

Helsingin kaupunki katsoo, että ehdotettu terveysuojelulain valvonnan vuosimaksujärjestelmä on mahdollista ottaa käyttöön. Tällöin tulee kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin seikkoihin.

Hallituksen esitysluonnoksessa korostetaan (mm. s. 28, 29 ja 80), että maksujen määräytymisen perusteena olisi toiminnasta aiheutuvan terveydellisen riskin aiheuttama valvontatarve, ts. ylimääräisistä valvontatoimenpiteistä voitaisiin laskuttaa. Ehdotuksen 50 a §:n 5) kohdan mukaan tämä kuitenkin edellyttää, ettei toiminnanharjoittaja ole noudattanut terveysuojeluviranomaisen antamaa kehotusta tai määräystä. Terveysuojeluviranomaisen tekemä arvio valvontakohteen kohonneista terveysriskeistä ei vielä oikeuttaisi ylimääräiseen laskutukseen. Käytännön valvontatyössä kohteen kohonnut terveysriski johtaa useimmiten erilaiseen neuvontaan ja ohjaukseen eikä varsinaiseen kehotukseen tai määräkseen. Näin ollen ehdotuksen tarkoittama mahdollisuus lisääntyneiden valvontakustannusten laskuttamiseen toteutuisi käytännössä vain harvoin.

Ehdotuksessa ei lainkaan käsitellä laskutuksen ja siihen liittyvän taloushallinnon vaatimia resursseja. Jos ympäristöterveydenhuollon resursseja ei kyetä kasvattamaan, johtaa ehdotuksen mukainen laskutusjärjestelmä varsinaisen valvontatyön vähentymiseen. Vastaavanlainen vuosilaskutusjärjestelmä on käytössä tupakkatuotteilla ja nikotiinivalmisteilla. Näistä saadut kokemukset ovat osoittaneet, että toiminnanharjoittajat vain harvoin ilmoittavat toiminnan lopettamisesta tai muista erilaisista muutoksista. Ehdotuksen mukainen järjestelmä, jossa laskutus tapahtuisi vuoden lopulla, tulee aiheuttamaan runsaasti palautuvia laskuja, erilaisia selvittelyjä ja hyvityslaskuja. Kaiken kaikkiaan laskutusrekisterin ajantasainen ylläpito tulee olemaan hyvin haasteellista ja resursseja vaativaa.

Käytännössä on hyvin tavallista, että toiminnanharjoittaja tekee terveysuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoituksen vasta terveysuojeluviranomaisen kehotuksesta, vaikka toiminta on alkanut jo kauan sitten. Ehdotuksessa tulisi ottaa kantaa, miten vuosimaksu määräytyy tällaisissa tapauksissa.

4.9.2018

Pormestari

On hyvin tavallista, että terveydensuojelulain mukaisissa valvontakoh-teissa kyetään nykyisillä resursseilla tekemään tarkastus muutaman vuoden välein. Valvontayksiköstä riippuen joissakin kohdetyypeissä käydään vain 5-10 vuoden välein. Tällöin toiminnanharjoittajan voi olla vaikea ymmärtää vuosimaksun perustetta, ts. toiminnanharjoittaja ko-kee maksavansa turhasta saamatta viranomaiselta mitään palvelua.

Talousvesivalvonnan osalta talousvesilaitokset voivat toimittaa vettä usean kunnan alueelle ja verkosto ulottuu yli kuntarajojen. Ehdotukses-sa tulisi ottaa kantaa, miten vuosimaksut tällaisissa tapauksissa mää-räytyvät.

Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveystäytäntö (SopS 51/2007) 20 ja 39 artiklassa tarkoitettujen todistusten myöntämisestä perittävä maksu tulisi mainita 50 a §:n luettelossa muista maksuista.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi**Liitteet**

- 1 Lausuntopyyntö
- 2 Lausuntopyyntö 24.6.2018, Hallituksen esitys eduskunnalle elintarvike-laiksi sekä eräiden lakien muuttamiseksi
- 3 Luonnos, hallituksen esitys, Elintarvikelaki
- 4 Asetusmuistio 20.6.2018
- 5 Hygienia-asetusluonnos 20062018 rev 1
- 6 Valvonta-asetusluonnos 20.6.2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet**Ote**

Maa- ja metsätalousministeriö

Pöytäkirjanote on lähetetty asianosaiselle 05.09.2018.

Pormestari